

Jo em dic Brisa, i tu?

Itineraris sobre refugi i asil per a l'educació primària.

Fugim i arribem a...

ACTIVAT	3.1. DE QUÈ FUGIM? Hem fugit alguna vegada? De què o de qui?	Pàgina 5
ACTIVAT	3.2. AMB QUI FUGIM? Qui fuig? Es pot fugir en solitari? Qui marxa amb els tres germans?	Pàgina 7
ACTIVAT	3.3. ELS TRAJECTES. PER ON FUGIR? Camí de l'exili, trajectes incerts.	Pàgina 9
ACTIVAT	3.4. VIURE CAMINANT Les condicions dels trajectes. Passar gana, calor, set, fred.	Pàgina 11
ACTIVAT	3.5. COM ENS SENTIM? Els records que ens permeten seguir endavant, escriure un poema o una cançó i sobreviure.	Pàgina 13
ACTIVAT	3.6. VIURE L'EXILI Històries de vida, experiències concretes a partir de testimonis reals.	Pàgina 15

Fugim i arribem a...

Forma part del recurs educatiu

Jo em dic Brisa, i tu?

Itineraris sobre refugi i asil per a l'educació primària.

© 2010 Comitè Català per als Refugiats - Comitè Català de l'ACNUR

Aquesta publicació té finalitats exclusivament educatives, es realitza sense ànim de lucre i es distribueix gratuïtament, en qualitat de préstec, a tots els centres educatius de Catalunya que ho sol·licitin. Queda prohibida la seva venda a tercers, així com la reproducció total o parcial dels seus continguts sense autorització expressa dels titulars del Copyright. Tots els drets reservats.

© Pepi Soto Marata (direcció i coordinació)

© Susanna Tovács Wertheimer

© Beatriz García García

© Laia Prat García

*Membres del Grup de Recerca MOSSA, Departament d'Antropologia Social i Cultural
Universitat Autònoma de Barcelona*

© de les il·lustracions: Pia Vilarrubias Codina

Primera edició; febrer de 2010

Dipòsit legal; B-12668-2010

INTRODUCCIÓ.

Aquest quadern d'activitats aprofundeix en les situacions en què el retorn no és possible, almenys durant un temps. Planteja un trànsit entre el fet de marxar, el de marxar per força i el de fugir, i proposa algunes estratègies per diferenciar-ho. Està relacionat particularment amb el que explica el conte fins a la il·lustració del moment en què troben el camp de refugiats de l'ACNUR, però recomanem llegir-lo des del començament i no avançar en el seu desenllaç.

La proposta de treball comença amb una activitat de reflexió i descripció de l'acció de "fugir". Hi pot cabre des de fugir perquè s'està jugant o fugir perquè s'ha fet una malifeta. En aquest sentit es proposa un treball que estableixi relacions amb la fugida sense retorn, sense horitzó i sense protecció. S'estructura en sis activitats entre les quals n'hi ha una de principal, la sisena. Les activitats són:

1. De què fugim?
2. Amb qui fugim?
3. Els trajectes. Per on fugir?
4. Viure caminant
5. Com ens sentim?
6. Viure l'exili

La seqüència d'activitats proposa partir dels mateixos infants per arribar a la vida d'altres persones, però també podria treballar-se en primer lloc l'**activitat 3.6** i a partir dels testimonis que s'entrevistessin aproximar-nos a la resta d'activitats. Primer tenint en compte les veus de les persones entrevistades i avoc a poc incorporant la pròpia experiència del infants. Sigui en un ordre o en un altre, el recull de casos propers ha de permetre l'aproximació al coneixement de les situacions d'exili al món.

El camí de l'exili, de la incertesa i la importància dels records i dels vincles amb les persones en aquest procés. Es tracta de poder concretar les condicions i les implicacions d'un trajecte incert. D'incloure la possibilitat que aquest trajecte sigui recorregut en solitari o en companyia. De pensar sobre com deu ser no tenir on dormir, què menjar o en qui confiar. Però també d'elaborar un treball que reculli experiències i testimonis que han sobreviscut a trajectes incerts, ja siguin persones conegudes pels nens i les nenes, o desconegudes però que han estat personatges famosos, històrics o actuals. També es proposa, per als més grans, l'estudi de casos i la identificació de diferents situacions, moments i poblacions exiliades al món.

Aquest conjunt d'activitats es fonamenta en la informació, la descripció de situacions i l'anàlisi, però també permet generar relacions amb els sentiments, com en les activitats del quadern 2. L'activitat proposada com a principal és la **3.6 Viure l'exili**.

Marxar: Anar-se'n o deixar la classe o el grup d'amics amb els que es comparteix l'estona del pati.

Marxar per força: Abandonar el pati de l'escola, un lloc concret, un territori, una casa o un país perquè algú t'exclou, et vol fer mal, et persegueix o t'espanta.

Fugir: Escapar, sortir corrents davant d'una situació de perill, com ara que caigui el sostre de l'escola, que hi hagi un terratrèmol, un perill d'ensorrament o un incendi.

Conceptes del glossari relacionats:

- ACNUR
- CIUTADANIA
- DEPORTACIÓ
- DISCRIMINACIÓ
- DRETS HUMANS
- DRETS DELS INFANTS
- EXILI
- MIGRACIÓ
- PERSONES DESPLAÇADES INTERNES
- RACISME

Itineraris possibles entre activitats:

- 3.1.** Relacionada amb 2.1, 5.1 i 5.2.
- 3.2.** Vincles amb 1.5, 2.3 i 5.1.
- 3.3.** Es pot treballar amb 1.4, 2.2, 5.5, 5.6, 6.5 i 6.10.
- 3.4.** Té relació amb 1.5, 4.2, 4.4, 5.2 i 5.4.
- 3.5.** Relacionada amb 1.5, 2.5, 2.6, 4.5 i 5.5.
- 3.6.** Relacionada amb totes les activitats del nucli 4 i amb 5.1, 5.3, 5.5, 5.6, 6.4 i 6.5.

ACTIVITAT 3.1

DE QUÈ FUGIM?

QUÈ APRELEM?

- A diferenciar marxar de marxar per força i de fugir.
- A conèixer alguns dels motius pels quals les persones fugen.
- A aproximar-nos a les causes dels èxodes i de l'exili.

FEINA PRÈVIA.

És necessari haver fet la lectura del conte fins que la Brisa i la seva família arriben al camp de refugiats i també és altament recomanable haver fet alguna de les activitats del quadern 2, com per exemple la **2.1 "Marxar, per què?"**.

DESENVOLUPAMENT.

Es pot iniciar l'activitat llençant algunes preguntes obertes: Hem fugit alguna vegada? Quan? Què va passar? De què fugiem? De qui? Per què? La distinció bàsica entre marxar i fugir rau en la consciència del perill que es pot córrer. Fugir inclou marxar però marxar no és necessàriament fugir. Es pot organitzar un treball al voltant d'aquestes situacions:

- 1.** Organitzar una presa de dades per part d'un grup de nens i nenes de la classe o d'una classe sencera a la resta d'infants de l'escola o del cicle.
- 2.** En un segon moment seria interessant poder escenificar "marxar" i "fugir", de manera molt espontània, per grups reduïts, posar-se en moviment davant de la resta. La mestra o el mestre poden donar el senyal de "sortida" per exemple amb "atenció... ara!" i que en aquell precís moment el grup corresponent es posi en moviment. Després d'uns segons de moviment es marca l'aturada amb un clàssic "Stop!" i tots han de quedar quiets i quietes i retornar al seu lloc per deixar pas al següent grup que escenifica.
- 3.** Després d'aquesta estona de representació, proposem que en veu alta la resta de companys comenti a cada grup de què s'imaginaven que "marxaven" o "fugien" i contrastar-ho amb les intencions dels altres. Un cop feta la classificació i a criteri de la docent o el docent, es pot acabar amb un llistat de classe –un mural o similar– escrit de situacions diferenciades i comparar-les amb la de la Brisa i la seva família.
- 4.** Finalment es tracta de formular una pregunta per grup, imaginant que l'han de fer al seu avi o àvia o a algun altre familiar. La classe comptarà aleshores amb quatre o cinc preguntes –depenent dels grups– que es sotmetran a consideració dels nens i nenes per decidir si les inclouen totes o no en el guió de l'entrevista.

TANQUEM.

Si es fa l'opció de treballar posteriorment l'activitat d'entrevista, aquesta activitat es tanca amb la visualització de les preguntes seleccionades per anar conformant el guió de continguts.

Si l'opció triada és la d'acabar amb la diferenciació marxar-fugir, s'acaba amb un llistat de situacions que ens fan "fugir" a nosaltres i a la Brisa i els seus.

TEMPS.

Proposem uns **30 min** aproximadament per a l'activitat.

QUÈ NECESSITEM?

De material fungible, el que es consideri necessari per a visualitzar el llistat de situacions com ara paper d'embalar o folis grans mida DA3 o bé cartolines. Pot ser també una pissarra. Llapis, retoladors...

En cas d'optar per la realització d'entrevista, és aconsellable introduir les preguntes seleccionades pel guió en un arxiu word, a l'ordinador, per anar-hi sumant noves aportacions a partir de les següents activitats.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Es pot iniciar una cerca documental mitjançant la mateixa pàgina web d'ACNUR o bé amb d'altres fonts bibliogràfiques per esbrinar les causes dels exilis a la història de la humanitat. En aquest cas el temps serà més dilatat ja que la cerca requereix uns dies per dur-la a terme. Pot formar part de feina extra escolar en format deures.
- Per als més grans es pot introduir el concepte de deportació.

ACTIVITAT 3.2

AMB QUI FUGIM?

QUÈ APRENEM?

- A observar amb qui fugen els protagonistes del conte.
- A copsar algunes diferències entre les fugides en solitari i les fugides en grup.
- A interrogar-nos sobre la soledat i la companyia.

FEINA PRÈVIA.

Prèviament s'haurien d'haver llegit les parts recomanades del conte. També aconsellem que el professorat hagi vist amb antelació el DVD del conte per conèixer les imatges que hi apareixen i establir el punt en què se'n pot interrompre la projecció.

Òptimament resoldre l'**activitat 3.1** ha de permetre treballar millor en aquesta activitat però no seria imprescindible.

DESENVOLUPAMENT.

1. A partir de la lectura es pot iniciar una tanda de comentaris al voltant de les persones que acompanyen la Brisa i els seus germans en la seva fugida.
2. Després d'escoltar el que els nens i les nenes pensen es pot projectar el DVD del conte, on hi ha èmfasi de primers plans durant el trajecte, entre que marxen de casa i arriben al camp de refugiats. Es poden observar les persones que hi ha. Fer un exercici de mirar-les, d'anomenar-les en veu alta.
3. Un cop visualitzat el DVD –en podem aturar la projecció en un punt que no avanci informacions però això dependrà de la resta d'activitats que es vulguin treballar–, es pot encetar una feina en petits grups. Cada petit grup pensarà en les persones que ha vist o reconegut al DVD, dirà qui eren, si estaven soles o no. Si tenien companyia o no. Si caminar sol enmig d'un grup és tenir o no companyia. Si es pot tenir companyia i sentir-se molt sola o molt sol. Si hi pot haver persones que necessitin més dels altres i per què.
4. Aquests mateixos petits grups haurien de dibuixar o redactar amb qui voldrien fugir, en cas que algú els volgués fer mal, en cas que haguessin de marxar molt lluny... en un intent de generar certa empatia amb els nens i nenes protagonistes del conte. I mirar de dir algun per què amb aquella persona o aquella altra.

TANQUEM.

Proposem tancar amb aquestes pintures o redaccions, fent-les servir per formular un parell de preguntes de cara al guió de continguts per a l'entrevista, en cas que es faci l'**activitat 3.6** i així sumar-les a les de l'activitat anterior.

TEMPS.

Una sessió de treball d'aproximadament **30 min** podria ser suficient.

QUÈ NECESSITEM?

Un espai ampli amb un reproductor de DVD i so, que permeti visualitzar el conte en moviment per part de tot el grup de nens i nenes. Pintures, llapis de colors, paper i bolígrafs o llapis, segons es dibuixi, pinti o escrigui en petit grup.

Les preguntes es poden incorporar al guió d'entrevista de l'**activitat 3.6**.

ALTRES POSSIBILITATS.

Podria ser que els nens i nenes fessin referència als objectes triats o estimats. En aquest cas el tractament dels comentaris o propostes podrien relacionar-se amb l'**activitat 2.3**.

ACTIVITAT 3.3

ELS TRAJECTES. PER ON FUGIR?

QUÈ APRENEM?

- Tota fugida dibuixa un trajecte però no tots són iguals.
- Cercar informació sobre poblacions que s'han desplaçat per raons diverses i representar-ne el procés.
- Ubicar als mapes alguns d'aquests trajectes.

FEINA PRÈVIA.

Haver llegit les parts corresponents del conte o haver vist el DVD. Introduir la idea que fugir sense saber on es va implica moure's sense direcció, no saber quin camí es traçarà, però que se'n farà un o més d'un.

DESENVOLUPAMENT.

Cal disposar de dades sobre trajectes i, per tant, primer cal iniciar una petita cerca en aquest sentit ja que el conte no es refereix a cap territori, situació o població concreta.

1. Primer de tot s'haurà de decidir quin és el moment històric i la població que es vol conèixer. Si s'ha pres l'opció de fer primer l'entrevista –**activitat 3.6**–, el material de partida pot ser la narració dels trajectes de què ens han informat els testimonis entrevistats. La complexitat varia:
 - a. Si s'ha fet l'opció de cerca, costarà més obtenir les fonts d'informació, elaborar criteris per la cerca i obtenir les dades, però pot permetre un treball col·laboratiu i amb les TIC.
 - b. Si s'ha optat per l'entrevista, l'anàlisi serà més laboriosa perquè podem trobar informacions molt diverses i és molt important no ometre cap dels testimonis, que totes les veus tinguin el seu lloc.
2. Recomanem centrar la cerca en l'inici i el final del trajecte: d'on es marxa i on s'arriba fonamentalment. Com que els camins de les persones que fugen no són lineals es pot ampliar amb el traçat dels diferents llocs on s'arriba i d'on es marxa fins a instal·lar-se en un lloc menys temporal.
3. La possibilitat de saber si els llocs on s'ha estat durant el trajecte eren camps de refugiats, camps de concentració o altres realitats permet treballar amb els nens i nenes de cycle superior altres dimensions relacionades amb els trajectes.
4. Amb tota la informació disponible s'organitzarà una sèrie de representacions cartogràfiques, segons el que s'hagi treballat. Es tracta de els infants puguin ubicar als mapes els llocs concrets per després traçar els camins dolorosos del desplaçament forçat.

TANQUEM.

Es tanca amb la representació als mapes i l'exposició d'aquests.

Els mapes amb les línies traçades al damunt poden exposar-se al passadís o al vestíbul perquè es puguin visitar –altres classes, famílies–, poden incorporar-se al treball amb les TIC i fer-ne un dossier monogràfic o incloure'ls a la revista del centre, o poden desplaçar-se com a decorats per fer una representació teatral. Si més no, han de permetre introduir la idea de diversitat tant pel que fa als assentaments com pel que fa als itineraris. Igualment important seria tractar la diferència entre desplaçaments forçats dins d'un mateix país, vers la frontera o a un altre país.

TEMPS.

Entre la cerca d'informació, l'organització i la posterior representació als mapes proposem fer el treball en **dos o tres dies**, d'una sessió d'uns **30-45 min cada dia**.

QUÈ NECESSITEM?

Les dades. Mapes a diferents escales segons les dades que s'hagin obtingut. Mapes en diferents formats –paper, transparències, digital, etc.– Retoladors, xinxetes amb caps de colors, fil per marcar els trajectes al mapa. Si es vol aprofundir més en la realitat del trajecte, es poden utilitzar les històries d'infants que es narren al conte d'ACNUR *Un dia vam haver de fugir* (veure recursos complementaris).

ALTRES POSSIBILITATS.

Si el centre educatiu disposa d'una ràdio o d'una revista, proposem informar:

- d'un trajecte "tipus" seleccionat del conjunt d'informació que s'hagi obtingut o
- d'un trajecte particular elaborat a partir d'aportacions dels diferents itineraris que s'hagin documentat.

Aquest exercici pot permetre als nens i nenes inventar un itinerari únic i imaginari, basant-se en tota la informació de que disposen.

ACTIVITAT 3.4

VIURE CAMINANT.

QUÈ APRENEM?

- A imaginar com pot ser viure caminant.
- Que hi ha persones que viuen caminant.
- A precisar algunes condicions de la vida de les persones que fugen.

FEINA PRÈVIA.

Haver llegit el conte, vist el DVD i, si pot ser, haver fet l'activitat anterior **3.3 "Els trajectes. Per on fugir?"**.

DESENVOLUPAMENT.

1. Proposem fer, en primer lloc, un llistat dels aspectes que als nens i a les nenes els semblen fonamentals per viure. Pot organitzar-se primer en petits grups i després en grup-classe, però l'objectiu final seria un llistat únic en el qual tingui cabuda tot el que hagin proposat, sense selecció per part de la mestra o el mestre.
2. Posteriorment iniciar un treball de reflexió sobre el que es pot traslladar a coll o sobre les espatlles per desestimar allò que no pugui transportar-se. Valorar les raons per les quals no pot transportar-se alguna cosa, si cal simular que es desplaça una taula, un llit o un televisor, per exemple. Les nenes i els nens han de pensar bé què triarien perquè només poden comptar amb algun contenidor i amb la seva pròpia força.
3. El procés següent és detectar el que no s'ha dit, el que no s'ha tingut en compte. Caldrà valorar-ho a la llum de les necessitats humanes fonamentals com ara alimentar-se, hidratar-se, orinar, defecar, reposar, guarir-se del dolor i de les ferides, abrigar-se, dormir, aixoplugar-se, etc. És probable que els infants passin per alt alguns d'aquests comportaments.

TANQUEM.

Proposem "Un dia caminant":

- Es tracta d'organitzar una sortida de tot el dia amb la intenció de caminar sense un objectiu concret, ni visitar un museu, ni anar a dinar al parc, sinó simulant un dia de la Brisa i els seus. Es pot proposar en horari escolar o si es compta amb la col·laboració de les famílies, ja sigui donant permís o participant a la jornada, es pot pensar en allargar-ho fins el vespre perquè es camini de nit. Transportar una

bossa, motxilla o paquet cadascú, disposar de poca aigua i aliments, notar les hores interminables, etc. amb la voluntat d'experimentar algunes incerteses.

- A partir de l'experiència viscuda, dels comentaris enregistrats a una llibreta i a la llum del treball reflexiu anterior, imaginar de nou la vida caminant. Escriure o dibuixar allò que cada infant vulgui, relacionat amb l'experiència viscuda i la que poden viure milions d'infants al món.

TEMPS.

Cal pensar en una sessió d'uns **60 min** a l'aula per elaborar el procés més reflexiu o bé en dues meitats de **30 min**. A més a més del dia caminant i d'una sessió posterior per reflectir l'experiència.

QUÈ NECESSITEM?

El conte, el DVD, estris habituals de material fungible a l'aula. Si es fa la sortida: cada infant aportarà una ampolla d'aigua i menjar per compartir, una gorra, algun element considerat necessari per a viure, el seu objecte triat (**activitat 2.3**); es podran portar telèfons mòbils, mp3 o altres aparells electrònics però amb piles molt gastades o sense piles. Una llibreta i llapis per anotar les reflexions i els comentaris que sorgeixin durant la sortida, així com totes les interrupcions, parades per descansar, etc.

ALTRES POSSIBILITATS.

Si no es tanca amb la sortida "Un dia caminant", es pot fer una comparació entre el que els nens i les nenes han imaginat i concretat i el que fan la Brisa i els seus germans. Quines coses expliquen la Menta, en Lleó i la Brisa que els han passat? Quina és la realitat de les persones que fugen i caminen tot el dia? Passar gana, calor, set, fred. Caminar molt, caminar de nit, cansar-se, fer mal els peus i l'esquena. I la panxa. Anar al lavabo és possible? Descansar, dormir al ras, no dormir. Què és el que no es pot tenir o fer, si es viu caminant?

Aquestes consideracions poden servir per formular un parell o tres de preguntes, de cara a la realització de les entrevistes de l'**activitat 3.6**. I a la inversa, si ja s'ha fet, a la llum de les aportacions de les persones entrevistades, pot permetre una comparativa entre allò important i allò difícil de resoldre per part d'uns i altres.

ACTIVITAT 3.5

COM ENS SENTIM?

QUÈ APRENEM?

- A experimentar i així conèixer algunes emocions relacionades amb el fet de viure fugint.
- A experimentar emocions i sentiments propis en saber que hi ha persones que viuen situacions difícils i amb greus mancances.
- A expressar aquestes emocions i sentiments i a compartir-les.

FEINA PRÈVIA.

Llegir el conte i veure plegats el DVD amb la intenció de deixar sortir les emocions que generin. Si s'ha fet alguna de les activitats anteriors d'aquest quadern, molt millor perquè ja s'haurà aprofundit en algun aspecte de la realitat de les persones refugiades.

DESENVOLUPAMENT.

Les emocions i els sentiments es poden anomenar. I també es pot configurar un trajecte diferent del trajecte físic al territori, però tant real com aquest. Així doncs proposem que es reconstrueixi el camí emocional que suggereix el relat de la Brisa i la Lluïsa, per a obtenir un conjunt d'expressions que ordenarem segons els diferents episodis.

1. Proposem una sessió oberta de comentaris, expressions, silencis... a partir de les històries de la Brisa i de la Lluïsa. Es poden produir observacions per part dels nens i de les nenes que contraposin les dues històries, que expressin algunes contradiccions que poden estar sentint.
2. Es tracta de no passar per alt cap d'aquestes aportacions i prendre'n nota mentre van sorgint.
3. Posteriorment cada expressió s'haurà de convertir en un so, en una paraula o una frase. L'enyorança, la por, la tristesa, la feblesa, la gana, el fàstic, la nostàlgia, la vergonya, la llàstima, la ràbia, l'agraïment... un conjunt d'emocions i de sentiments que poden esdevenir un poema, una música o una cançó.
4. El grup-classe es repartirà la feina creant tres o quatre grups diferenciats: un grup per les paraules, un altre per les frases, un altre per als sons i un darrer –si és el cas– per la dansa o el ritme corporal. L'objectiu és que tots els nens i nenes de cada grup sintonitzin perfectament amb el que els correspon, per tant hi pot haver grups més nombrosos que altres.

5. Finalment, es tracta d'assolir un impacte que conjugui totes les aportacions –so, moviment, paraula...– en cada un dels moments o episodis que componen les històries de les dues noies. Aquesta proposta pot tenir forma de cançó, de poema o de ball, però també pot ser una proposta més abstracta i simbòlica: el moment en què es crema el poble de la Brisa potser es pot expressar amb crits i fortes explosions o amb els espetarrecs d'un foc simulat i robes de colors taronges i vermells ondulants, per dir-ne algun exemple.
6. Un cop creada la composició final, es dedicaran uns 10 min a relaxar-se, tothom estirat al terra, respirant profundament. Aquesta estona ha de permetre copsar la dimensió més oculta de cadascú davant d'una realitat com la de les persones refugiades o desplaçades i ha de predisposar els nens i nenes a compartir sincerament els sentiments.

TANQUEM.

Proposem acabar amb la interpretació de tot plegat. És una situació compartida per tot el grup-classe i ha de comptar amb les aportacions particulars de cada sub-grup en cada episodi. Pot fer-se en la intimitat de l'aula o compartint-t'ho. Pot fer-se un assaig a l'aula i després mostrar-ho a tothom.

TEMPS.

Una sessió d'uns **45 min** per a la sessió oberta, l'organització del treball per grups i la relaxació, i una sessió d'uns **45 min** per a la preparació de la interpretació dels sentiments i la posada final en escena.

QUÈ NECESSITEM?

El conte, el DVD, una llibreta per a anotar les expressions i comentaris. Mobiliari que es pugui moure per av treballar en petits grups diferenciats. Paper i llapis. Algunes teles de colors –si és que es volen utilitzar per als moviments o dances–, maquillatge i altres estris que es puguin considerar adients per a la interpretació.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Es podria valorar la possibilitat que cada emoció o sentiment pugui representar-se amb un objecte o un material. Cordes, filferro, pedra, ciment, etc. poden ser altres tants elements a utilitzar per una posada en escena del que la història de la Brisa i la Lluïsa els fa sentir.
- També es podrien recollir cançons sobre l'exili a través dels avis o altres parents, veïns...

ACTIVITAT 3.6

VIURE L'EXILI.

QUÈ APRENEM?

- A preparar una entrevista sobre l'exili.
- A fer un recull de casos propers a partir de testimonis reals.
- A analitzar la informació d'una entrevista.
- A conèixer una mica més la vida d'algunes persones properes i estimades.

FEINA PRÈVIA.

Aquesta activitat, com ja s'ha dit a la introducció, pot ser la primera que es faci o bé la darrera. Per a l'alumnat de cicle superior ens sembla que pot ser més suggeridor partir de la preparació i realització de les entrevistes. En tots els casos, el treball fet a la resta d'activitats del quadern permet una aproximació als continguts de l'entrevista, tant per a elaborar-ne el guió de continguts com per a analitzar-la.

DESENVOLUPAMENT.

Per adaptar-ho a les diferents edats dels nens i nenes es tracta de modificar l'expectativa sobre l'abast d'aquesta activitat però mantenir-ne el procés. És necessari distingir quatre moments:

- a)** Preparació del que es vol preguntar en forma de guió de continguts. Recomanem seguir les temàtiques proposades a les activitats anteriors.
 - Si els infants són de cicle inicial n'hi pot haver prou amb dues o tres preguntes.
 - Si són de cicle superior l'elaboració del guió de continguts pot ser més sofisticada, en el sentit que es poden tenir en compte més aspectes i es poden organitzar per blocs temàtics.
- b)** Selecció de les persones a entrevistar i realització de l'entrevista.
 - Recomanem una persona per infant, amb independència de l'edat. El que estaria bé tenir en compte és que hi hagi entre el conjunt de persones entrevistades tants homes com dones.

- Si es tracta de persones molt grans probablement podran parlar de la seva pròpia experiència en relació amb l'exili espanyol, però si són més joves i no l'han viscut, les preguntes s'han d'orientar sobre el que coneixen a partir del que els altres els poden haver explicat, o bé del que han estudiat. No deixen de ser veus valuoses però no en són testimonis directes.
 - També es pot pensar en persones no tant grans que siguin estrangeres i s'hagin trobat havent d'exiliar-se.
- c)** Anàlisi de la informació i organització de resultats.
- Per a l'anàlisi de la informació, es tracta de classificar-la segons les preguntes inicialment fetes i d'acord amb el guió de continguts.
 - Es tractarà de buidar totes les respostes. Es poden organitzar per edats, per gèneres, per origen o per les causes de l'exili que hagin viscut.
 - Després caldrà prendre alguna decisió sobre què es prioritza en els resultats. Suggestim que es tinguin en compte en primer lloc les causes –per què han hagut de fugir–, després progressivament dels aspectes més compartits als més específics: gènere, edats i origen.
 - Cal, necessàriament, fer un recull de tot allò que no s'hagués previst en el guió de continguts i que hagi fet acte de presència durant les entrevistes.

d) Presentació i/o difusió de l'experiència.

La complexitat dels resultats dependrà, en bona mesura, de les variables que es tinguin en compte a les entrevistes i del tractament que se'n faci amb els resultats, però en tots els casos cal fer-ne una presentació i difondre:

- El procés de treball, des del disseny del guió, la realització de les entrevistes o l'organització del tancament de la informació.
- Els resultats obtinguts, previstos i no previstos.
- Els aspectes que no s'hagin resolt i els motius.
- Nous temes d'interès sorgits i possibilitats de continuïtat.

TANQUEM.

Proposem tancar amb una sessió de presentació en format conferència. Les aules que hagin tirat endavant l'activitat elaboraran un power point per a difondre el coneixement obtingut i el conjunt de la seva experiència, tenint en compte, almenys, els quatre apartats que es concreten al punt d).

Se'n pot informar la resta d'escola perquè hi pugui assistir tothom, o bé fer la presentació d'abast més reduït però amb la presència dels familiars i especialment de les persones que s'hagin entrevistat (veure **activitat 6.4**).

TEMPS.

Caldrà pensar en, almenys, una setmana de temps entre el primer disseny del guió de continguts i la seva difusió. Entre un moment i l'altre –una sessió per ab preparar el guió inicial i almenys una altra per a analitzar la informació obtinguda– cal obtenir les dades fent les entrevistes, és per això que proposem una setmana. Si més no, s'ha de preveure que els infants disposin d'un cap de setmana per resoldre les entrevistes.

QUÈ NECESSITEM?

Bàsicament temps perquè organitzar el que es vol preguntar partint dels interessos dels nens i de les nenes implica un procés ordenat i que requereix certa calma. Lògicament també necessitem persones per entrevistar. I paper, llapis, bolígrafs. Enregistradores de veu o càmeres per filmar, en cas que s'enregistrin les entrevistes amb àudio. També caldrà, per a la difusió, disposar d'ordinadors per a preparar la presentació de resultats.

ALTRES POSSIBILITATS.

- Es pot convidar a l'escola persones properes o conegudes que hagin hagut de fugir i exiliar-se. Organitzar una taula rodona amb elles i algun representant dels nens i nenes i, a partir d'algunes preguntes preparades, que expliquin la seva experiència. La sessió es podria gravar per enregistrar els relats.
- Es pot organitzar l'entrevista d'una persona per part d'un grup reduït de nens i nenes amb l'objectiu de treballar amb menys testimonis, però reforçant la feina compartida de disseny, obtenció i anàlisi de la informació.
- Es pot augmentar la complexitat tècnica per a l'obtenció de les dades si es du a terme l'enregistrament àudio de l'entrevista –o fins i tot audiovisual–, per a posteriorment poder-la transcriure. Fer les transcripcions implica un temps de dedicació del qual no sempre es disposa, però permet aprofundir en les dificultats de fer recerca empírica en ciències socials i pot ser especialment adient a cicle superior.
- Per acabar, es pot considerar la selecció d'una única variable per a l'anàlisi de resultats. D'aquesta manera s'aprenen dimensions insospitades de la informació, vinculades amb el context social d'una època, amb l'impacte dels esdeveniments en les trajectòries vitals, la memòria selectiva o la capacitat de superació de les persones que han viscut situacions molt difícils a les seves vides.

Aquesta activitat pot plantejar-se amb la implicació de les famílies, tant pel que fa a obtenir testimonis per entrevistar, com pel que fa a participar en l'acte de presentació i difusió de la feina feta.

També permet pensar en la difusió de la informació a la revista del centre, (**activitat 6.5**) a la pàgina web, etc. El format pot ser tant el de síntesi com el més biogràfic, seleccionant alguna de les entrevistes fetes o dels relats de la taula rodona –si és el cas– per ser publicats. També pot fer-se una difusió periòdica o simultània de totes les entrevistes, comptant lògicament amb el vist-i-plau de les persones que han ofert el seu testimoni.

OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA ESTABLERTS PER LA LLEI D'ORDENACIÓ EDUCATIVA (LOE) de 2006 QUE ES TREBALLEN AMB LES ACTIVITATS D'AQUEST NUCLI.

Per Àrees de Coneixement

Font: elaboració pròpia grup recerca MOSSA, UAB, a partir del Decret 142/2007, de 26 de juny, del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA I ELS DRETS HUMANS

Nucli 3

	Aprendre a ser i actuar de manera autònoma				Aprendre a conviure				Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global			
	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d
Act 1	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 2	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 3	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 4	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 5	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí
Act 6	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí	Sí-T	Sí		Sí		Sí		Sí

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE LLENGÜES

Nucli 3

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Act 1	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí				Sí-P
Act 2	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí	Sí	Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 3	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí	Sí	Sí	Sí-P	Sí				Sí-P
Act 4	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 5	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí		Sí	Sí	Sí-P
Act 6	Sí	Sí-P	Sí		Sí		Sí		Sí			Sí-P	Sí				Sí-P

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL SOCIAL I CULTURAL

Nucli 3

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Act 1	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí					Sí	Sí		
Act 2	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí					Sí	Sí		
Act 3	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí
Act 4	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí					Sí	Sí		
Act 5	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí						Sí		
Act 6	Sí	Sí	Sí-T	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí	Sí

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ ARTÍSTICA

Nucli 3

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Act 1	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí					
Act 2					Sí	Sí				Sí	
Act 3					Sí	Sí				Sí	
Act 4					Sí	Sí					
Act 5	Sí	Sí		Sí	Sí	Sí					
Act 6		Sí		Sí	Sí	Sí				Sí	

OBJECTIUS DE L'ÀREA D'EDUCACIÓ FÍSICA

Nucli 3

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Act 1			Sí				Sí	Sí	Sí	
Act 2										
Act 3										
Act 4										
Act 5			Sí				Sí	Sí	Sí	
Act 6										

OBJECTIUS DE L'ÀREA DE MATEMÀTIQUES

Nucli 3

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Act 1	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí
Act 2										
Act 3	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí
Act 4	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí
Act 5										
Act 6	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí			Sí-T	Sí

"Sí" indica que els objectius es treballen sense objeccions si es desenvolupa l'activitat com està proposada.

"Sí-P" indica que els objectius es treballen parcialment: només per a llengua catalana.

"Sí-T" indica que els objectius es treballen de manera transversal i/o tangencial, depenent de l'orientació que cada docent pugui imprimir en el seu desenvolupament.

Un espai en blanc indica que l'objectiu en qüestió no es treballa.

